

- **Valentí Gual i *Rafael Dalmau Editor*:**
- **Una col·laboració àmplia i fèrtil**

- **Rafael Català i Dalmau**
-
-
-

Afortunadament, «Rafael Dalmau, Editor» sempre ha disposat de bons i nombrosos col·laboradors. Tot i que el nucli de l'editorial és, i ha estat, reduït i de base familiar, un dels aspectes que n'ha caracteritzat la trajectòria és que hem tingut la fortuna de comptar amb un grup de professionals i d'amics nodrit, competent i compromès. Aquesta singularitat permet explicar el perquè d'una incidència social i cultural que està per damunt de les possibilitats de l'empresa. Goso afirmar que és una característica amb la qual ens hem identificat les tres generacions -ara ja gairebé quatre- a qui ens ha tocat menar la casa. La doble bona presència dels nostres llibres arreu del territori català i dels temes d'arreu del país en el nostre catàleg, és l'expressió més evident d'aquesta capillaritat, que qualla amb un concepte d'equilibri geogràfic en totes, o gairebé totes, les col·leccions, bàsicament de contingut històric i de matèries afins. Al llarg dels darrers trenta-cinc anys, el rocafortí Valentí Gual i Vilà figura entre els del primer rengle.

Amb el Valentí ens coneixem des dels anys finals de l'etapa de batxillerat. Tots dos vàrem coincidir a l'Institut Balmes, que era on ens van adreçar des de les escoles respectives: l'una al Verdum i l'altra al Guinardó. De seguida vàrem simpatitzar i ben aviat l'amistat va passar a ser íntima. Les arrels familiars comunes, seves a la Conca i meves a l'Alt Camp, hi ajudaren, en bona part per una visió compartida de la vida, un punt arrauxada, dos punts irònica, tres punts reivindicativa... Vaja, una forma de veure el món arrelada en les terres d'en Carraslet, per dir-ho a l'ample.

El cas és que el 1980, a punt de complir els divuit anys, ambdós vàrem començar plegats la carrera d'Història a la Universitat de Barcelona. Un servidor havia passat els estius del batxillerat ajudant a l'editorial familiar -bàsicament fent paquets i repartint comandes- i ara, a punt d'entrar a la universitat, calia treballar-hi també durant el curs. És per aquesta raó que em vaig apuntar a les classes de

tarda i el Valentí va fer el mateix: així estudiariem junts, almenys el primer curs. Faig una anotació que segurament és marginal per a l'article que ens ocupa, però que considero rellevant per entendre l'evolució de la història quotidiana del braç popular del segle xx: tots dos érem els primers universitaris de les nostres famílies. L'esforç de la Rosa i el Valentí gran -els pares seus- i de la Maria Carme i el Pere -els pares meus- perquè poguéssim fer carrera universitària pot simbolitzar el de tota una generació per aconseguir, a través de la formació, un món millor per als fills. Conscients com n'érem, la possibilitat de combinar feina i estudis era gairebé una necessitat. Així, doncs, el Valentí va entrar també a treballar a can Dalmau, els matins del curs acadèmic, sobretot a fer tasques administratives. El que primerament era esporàdic, a finals de l'any 1982 esdevingué regular perquè a un servidor el van fer anar a servir la pàtria -no pas la pròpia- i el Valentí va tenir la sort de ser *excedente de cupo*. Lliurat per sorteig del servei militar, no solament em va substituir ja plenament a l'editorial, sinó que em passava els apunts de les classes universitàries, de manera que en la distància forçosa jo vaig poder seguir la carrera sense perdre cap any. Ull viu: als exàmens no era ell qui es presentava per mi, però sí que jo podia preparar-los gràcies a la seva ajuda. La compenetració era estreta, tant en l'administració de l'empresa -on ja demostrava els seus dots per a l'estadística i la seva estima pel rigor infinitesimal- com en els estudis universitaris.

Acabada la carrera, el Valentí va optar i obtenir una de les beques que el lligaven al Departament d'Història Moderna. Faig un segon incís: vàrem començar amb el propòsit d'especialitzar-nos en Contemporània, però l'interès comú pels moments clau de la història catalana i la solidesa universitària de professors d'Història Moderna aleshores de nova fornada -com per exemple Jaume Dantí, que posteriorment va dirigir la tesina i la tesi del Valentí- ens van fer decantar a tots dos alhora per aquest període. Deia que el Valentí va entrar al Departament d'Història Moderna, però la seva col·laboració amb Dalmau no va acabar del tot, sinó que va transmutar. Un servidor va aplicar-se del tot per tot en la tasca de projectar l'editorial, en aquell moment sobretot a incrementar la presència de llibres del nostre fons a les llibreries d'arreu de Catalunya. I vaig poder comptar amb l'ajuda de col·laboradors diversos, amb el Valentí novament a primera

Presentació de *Gavatxos, gascons, francesos*, a Rocafort de Queralt, l'agost de 1991. D'esquerra a dreta Josep Pijoan Parellada, Valentí Gual Vilà i Rafael Català Dalmau. (Foto Enric Argemí).

fila des de la Conca, on va tornar per compartir la vida amb la Dolors. Per descomptat que els llibres de can Dalmau sempre han estat ben representats a la comarca, i la història de la comarca ben representada al nostre catàleg, ja abans, però aleshores també a través del cercle de relacions del Valentí.

A tot això, la col·laboració entre ell i jo es va concretar també en l'àmbit de la recerca. Vàrem tenir ocasió de fer investigació conjunta, ja abans d'acabar la carrera, sobre el bandoler vallenc Gabriel Oliver, processat a Barberà el 1628 (documentació que ens va facilitar Joan Fuguet Sans), i que va ser motiu, entre d'altres, d'una comunicació al Primer Congrés d'Història Moderna de Catalunya (1984) i d'un article a *l'Aplec de Treballs* (1985). També vàrem treballar conjuntament els aspectes demogràfics i econòmics de la població de Tamarit al segle XVIII. Ens vàrem familiaritzar plegats amb els arxius de Valls i de Tarragona; per mor de la dedicació a l'Editorial, jo vaig haver d'abandonar la recerca historiogràfica, però el Valentí va aprofundir-la i ampliar-la, amb mostres que la seva producció bibliogràfica avala, d'una manera destacada en el terreny de la història social i demogràfica d'època moderna.

És ben lògic, doncs, que els seus treballs d'investigació proliferin en el catàleg de «Rafael Dalmau, Editor», tant en obres monogràfiques (per exemple, l'iniciàtic *Terra i Guerra*) com en obres col·lectives de tall universitari que hem tingut ocasió de publicar. I especialment en l'emblemàtica col·lecció «Episodis de la Història», un dels quatre títols que hi té publicats ha estat reimprès i es compta entre els més venuts dels darrers temps: *Gavatxos, gascons, francesos. La immigració occitana a la Catalunya moderna (el cas de la Conca de Barberà)*. Aquest «Episodi» i el que té dedicat a l'intent de regicidi (*Matar lo Rei. Barcelona, 1492*) constitueixen síntesis de referència de la divulgació historiogràfica. Tinc la convicció que hi haurà més «Episodis» elaborats per Valentí Gual que mereixeran el reconeixement dels lectors.

Sobre aquest aspecte de la divulgació historiogràfica em convé estendre-m'hi breument. Lligada al Departament d'Història Moderna -des del 1995 com a professor titular-, és oportú destacar que la trajectòria de Valentí Gual s'enllaça amb la dels millors historiadors, sobretot els anglosaxons, que tenen ben entès que la investigació acadèmica no està oposada a la difusió, just al contrari: cal retornar a la societat -per via de llibres, conferències, articles... el que convingui- els coneixements derivats de la investigació. Crec que no erro si penso que aquest tarannà seu també està amarat de la idea d'alta divulgació que preconitzem a «Rafael Dalmau, Editor».

Cal dir que aquesta faceta divulgativa també descansa sobre un ideal de mestratge que el Valentí té ben despert des de primera hora. Ras i curt: xala fent classe. A les conferències, a través dels llibres i dels articles, però sobretot fent classe, sigui a la Universitat de Barcelona, sigui a la Universitat Catalana d'Estiu (ha professat vuit vegades a la UCE de Prada, on el país recupera l'amplada i la llargada de talla que li correspon), sigui als diversos cursets on participa. En una ocasió, un altre professor es lamentava que el Departament d'Història Moderna, seguint determinats barems acadèmics de l'escala burocràtica, hagués forçat Valentí Gual a fer moltes classes. Segons com, això pot constituir una certa postració (ai las!), però tinc per segur que per al Valentí el fet d'impartir classes, ensenyar a qui vol aprendre, fer de mestre, és tant la màxima expressió d'un professor (universitari o no) com una vocació ben decidida. I em consta que els seus alumnes

la valoren, i molt. No passo per alt, en canvi, un cert retraïment en els darrers temps en el terreny de la investigació, imputable, entre altres raons, tant a dues dècades d'abnegat servei públic com a alcalde de Rocafort, com a les decepcions d'aspectes de l'àmbit acadèmic que li ha tocat viure.

Retorno a aspectes editorials. A banda de les feines administratives, de promoció a través de llibreries i punts de venda a la Conca, i de la seva presència com a autor en el catàleg de l'editorial, Valentí Gual també hi ha contribuït i hi contribueix com a assessor històric. A vegades, com a opinió de pes sobre l'oportunitat de publicar o no un determinat treball, altres vegades per modelar aspectes concrets d'una publicació, en ocasions per revisar eventuais errades històriques i fins i tot tipogràfiques que puguin haver passat per alt al corrector. Una de les darreres publicacions que ha assessorat és el segon volum, dedicat a la baixa edat mitjana i a l'alta edat moderna, de l'*Atles Manual d'Història de Catalunya*, obra ambiciosa de Víctor Hurtado que tenim en curs de publicació. Són aspectes de la cuina editorial que poden passar desapercebuts al públic i que val la pena de deixar-ne constància per valorar l'amplitud de la fèrtil col·laboració entre Valentí Gual i «Rafael Dalmau, Editor».

Valentí Gual Vilà amb Rafael Català Dalmau recentment.